

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10,650 in 10,349 za
insetate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Tveganost vojne

Beseda »vojnska« je na vseh ustnicah. Ugibanj nič koliko. Nekateri mislijo, da bo izbruhnila vsak hip, drugi zopet upajo v mir. Kdo ima prav?

Najprej je treba izločiti vse lažne novice, ki jih je vse polno. Zločinsko je, da jih nekateri razširjajo in begajo s krvavimi senzacijami prebivalstvo v času, ko je hladno-krvnost potrebna bolj kot kdajkoli. Gotovo je to, da odločitve, ki bi pomenjala vojsko, ni še nobene, ampak le stroga pripravljenost pred iznenadenji. Pogajanja med Londonom in Berlinom se nadaljujejo. Predsednik Združenih držav, Roosevelt, se zelo prizadeva za ohranitev miru v Evropi. Njegove spomence raznim državnim poglavarjem so napravile globok vtis v svetu. Italijanski kralj in predsednik Poljske Moscicki sta zelo ugodno odgovorila. Čakajo še odgovor Hitlerja. Od njegovega odgovora bo mnogo odvisno razpoloženje Amerikancev napram evropski krizi. Znano je, kako silen vpliv ima javno mnenje v Ameriki na predsednika, na parlament in senat. Je to eden izmed tistih »imponderabilij«, ki v kritični uri lahko postanejo odločilni.

Nemčija je napram Poljski postavila visoke zahteve in jih sporočila angleškemu, francoskemu, italijanskemu in japonskemu poslaniku. Mnogi mislijo, da je to dobro znamenje in da bo mogoče rešiti mir.

Kdor stavlja visoke zahteve, kakor jih je v tem primeru stavila Nemčija, dokazuje, da si želi pogajanj in ne preloma. Kajti, če bi hotela prelomiti, bi stavila čim manjše zahteve, da napravi v svetu vtis velike zmernosti, da potem nasprotnik nosi odgovornost za morebitni prelom.

More se reči, da se je prav v zadnjih dneh položaj za Poljake izboljšal. Anglija je naravnost demonstrativno z Varšavo podpisala vojaško zvezo in to kljub pravkar sklenjeni pogodbi med Berlinom in Moskvo. Vidi se torej, da sovjetsko-nemška zveza Anglije in Francije ni nič pretresla in omajala v njunem sklepu, da izpolnita svoje obveze napram poljskemu zavezniku. Svojo voljo sta sporočili na nedvoumen način tudi Nemčiji in jo podčrtali z najresnejšimi vojaškimi ukrepi. Ako bi bil v Nemčiji kdo, ki bi računal na popuščanje zapadnih velesil sprčo sovjetsko-nemške pogodbe, je moral sedaj spoznati, da je ta račun napačen. V Berlinu se zavedajo resnosti položaja, da bi napad na Poljsko sprožil novo svetovno vojsko. Ta okoliščina gotovo deluje ugodno v prilog miru.

Med tem pa se je še nekaj drugega primerilo, kar je močno podprlo nepopustljivost Anglije: Japonska doživlja veliko politično spremembo, ki gre v prilog zapadnim velesilam. Japonci so zvezo proti Kominterni bojda vzeli hudno resno. Sovjetija pomenja za Japonce sovražnika številka 1. V trenutku pa, ko so v Tokiju še razmišljali, da se zveza proti Kominterni spremeni v vojaško zvezo med Nemčijo, Italijo in Japonci — je Nemčija nepričakovano sklenila zvezo s Sovjetijo. Japonci narod, ki ima zelo visoko razvit čut narodne časti, se čuti potegnjene in ne kako osramočenega. Tega ne prikriva niti japonska poluradna agencija Domei.

Sicer je res, da majo tudi Japonci o politični morali svoje pojme.

Zato so razdraženi in polni besa. Japonci častniki, ki so potovali v Nemčijo na tanenberško proslavo, so se morali nenadno vrniti, ne da bi stopili na nemška tla. Vlada, ki je vodila dosedanj japonsko politiko, je morala odstopiti. Strmoglavlili so jo vojaški krogi. Od nove vlade bi bilo zmotno pričakovati, da bo nenadno spremenila dosedanj politično smer. Japonci so previdni in zvičajni. Vsaka vlada ima pred očmi izključno le interese japonskega imperija, pri čemer so vsaj dosedaj imeli večjo besedo generali kot pa poklicni politiki. Armada svojih ciljev ne bo tako naglo preusmerila, toda že prvi znaki govore za to, da bo sicer Japonska ostala nevtralna, bo pa bolj naklonjena tistim, ki so proti Sovjetiji, kakor pa onim, ki so z njo zvezani. Od Japonske dosedaj nismo bili vajeni, da bi ostajala na pol poti...

Ze samo to pomenja ogromno pridobitev za zapadni velesili, ki gre v škodo Nemčije. Dokler se je Japonska obnašala grozeče napram Angliji, toliko časa ni imela Velika Britanija prostih rok v evropskih vodah. Vojaška in pomorska sila Japonske je velika in je v svojih vodah tako rekoč nepremagljiva. Sedaj pa lahko Velika Britanija osredotoči skoraj vse svoje vojno brodogrje v Severno in Sredozemsko morje. Položaj osišča, posebno Italije, je v tem trenutku postal čisto drugačen. Razumeti moramo, da se zaradi tega Italija iskreno in pošteno prizadeva, da se ohrani mir in da v tem smislu vpliva tudi na svojega nemškega zaveznika.

Sprememba na Daljnem Vzhodu ima še tudi druge posledice. Ameriškim Združenim državam se ni treba več vznemirjati zaradi tihomorske obale. Vso svojo pozornost lahko posveti evropski strani in evropskim homatijam in mirno lahko čakajo dneva, ko bi se jim zdelo primerno, da posežejo v stari svet.

Zato gojimo upravičeno upanje, da nam bo mir ohranjen.

Zemunska vremenska napoved: Nekoliko topleje v vsej državi. V dolinah in kotlinah bodo jutranje megle.

Do pogajanj med Nemčijo in Poljsko ni prišlo

Berlin, 31. avg. (DNB) S svojim odgovorom dne 28. avgusta 1939 je vlada britanskega Veličanstva izjavila vladi rajha, da je pripravljena posredovati, da bi se omogočila neposredna pogajanja med Nemčijo in Poljsko o vprašanih, ki so med tema državama sporna. Pri tej priliki je angleška vlada jasno povedala, da se zaveda nujnosti takega postopka z ozirom na vse bolj pogoste incidente in na splošno napetost v Evropi. Kljub svoji skepsi glede razpoloženja poljske vlade, da bi sploh prišlo do sporazuma, pa je vlada rajha v interesu miru izjavila, da sprejema angleške posredovalne predloge odnosno angleški nasvet. V tem smislu je vlada rajha izjavila, da je pripravljena do 30. avgusta zvečer sprejeti opolnomočenca poljske vlade pod pogojem, da bo ta opolnomočenec pooblaščen, ne samo razpravljati, temveč tudi obvezno voditi in zaključiti pogajanja. Vlada rajha je nato tudi pristavila, da bo se do prihoda tega poljskega opolnomočenca v Berlin sporočila angleški vladi osnove, na katerih misli voditi pogajanja. Namesto obvestila o prihodu pooblaščenega poljskega opolnomočenca je vlada rajha kot odgovor na svojo pripravljenost najprej dobila vest o poljski mobilizaciji. Čeprav je zaradi odsotnosti poljskega opolnomočenca, katerega je pričakovala vlada rajha, odpadel predpogoj, pod katerim je vlada rajha bila pripravljena obvestiti britansko vlado o svojem mnenju glede možnih temeljev za pogajanja, je zunanji minister v Ribbentrop sporočil angleškemu veleposlaniku o priliki, ko mu je izročil zadnjo angleško noto, točno besedilo nemških predlogov za primer, da pride poljski opolnomočenec. Pod takimi pogoji misli vlada rajha, da ima pravico pričakovati, da se bo vsaj naknadno takoj določila poljska osebnost, ki bo pooblaščen za pogajanja. Po koraku, ki ga je medtem izvršil poljski veleposlanik, se ponovno vidi, da tudi on ni po-

oblaščen stopiti v kakršnokoli diskusijo, še celo pa ne bi mogel voditi pogajanj. Na ta način sta vodja rajha in vlada rajha polna dva dni zaman čakala na prihod pooblaščenega poljskega odposlanca. Vlada rajha smatra za potrebno, da sporoči javnosti temelje za pogajanja, ki jih je zunanji minister v Ribbentrop sporočil angleškemu veleposlaniku. Odnosi med rajhom in Poljsko so sedaj taki, da bi vsak nadaljnji incident mogel pripeljati do spopada med obema oboroženima silama, ki sta že zavzeli svoje položaje. Po vsem tem mora biti vsaka mirna rešitev taka, da se ne bi moglo pri prihoduji priliko ponavljati stvari, ki so

vzrok, da s takim stanjem povzročajo napetost ne samo v vzhodni Evropi, temveč tudi v drugih delih kontinenta. Vzroke takega stanja je treba iskati najprej v napačnem določevanju meja, ki jih je določil vsiljeni versajski mir, drugič pa v nemogočem postopanju proti nemški manjšini v odstojenih krajih. Vlada rajha je prepričana, da je pri tem neobhodno potrebno pokazati in v polnem obsegu popraviti gospodarsko in fizično škodo, ki je bila izvršena od leta 1918 do danes. Razume se, da smatra ona to za obvezo, ki velja za obe zainteresirani stranki. Iz tega se vsiljujejo sledeči praktični predlogi:

Nemčija zahteva:

1. Svobodno mesto Gdansk se vrne takoj k rajhu, tako na podlagi svojega čistonemškega narodnostnega značaja, kakor tudi na podlagi enodušne želje njegovega prebivalstva.
2. Pokrajina tako imenovanega koridorja, to je pokrajina od Baltijskega morja pa do erte Marienwerder, Graudenz (Grudianz)-Kulm Bromberg (Bitogost) — računajo tu samo mesta — bo sama odločila o tem, če naj pripade Poljski ali Nemčiji. V ta namen naj bi se izvršilo v tej pokrajini ljudsko glasovanje. Pravico glasovanja imajo tudi vsi Nemci, ki so bili rojeni do 1. januarja 1918 v tej pokrajini. Prav tako imajo pravico glasovanja vsi Poljaki, ki so imenovanega dne v tej pokrajini stanovali odnosno, ki so do tega datuma v tej pokrajini rodili. Isto velja tudi za Kašube in druge elemente. Nemci, izgnani iz teh krajev, se vrnejo vanje, da bi izvršili svojo glasovalno dolžnost. Zaradi zagotovitve objektivnega glasovanja, kakor tudi zaradi zagotovitve obsežnih pripravljenosti za glasovanje, se podredi omenjeno ozemlje, kakor svoj čas Posaarje, mednarodni komisiji, ki naj se takoj sestavi in v katero bi stopili predstavniki štirih velikih sil, Francije, Italije, Sovjetske Rusije in Anglije. Ta komisija bo izvrševala v tej pokrajini polno suvereno državno oblast. V ta namen morajo poljska vojska, poljska policija in poljske oblasti izprazniti to pokrajino v čim krajšem roku, ki naj se sporazumno določi.
3. Iz te pokrajine se izvzame poljsko pristanišče Gdinja, ki se načelno smatra za poljsko ozemlje, v kolikor se teritorialno omeji na čisto poljsko naselje. Točne meje tega poljskega pristanišča naj bi se določile s sporazumom med med Poljsko in Nemčijo, po potrebi pa z mednarodnim razsodiščem.
4. Da bi bilo dovolj časa za obsežna pripravljala dela, ki so potrebna za zagotovitev pravilnega ljudskega glasovanja, se to glasovanje ne bi izvedlo pred potekom 12 mesecev.
5. Za ta čas bi se moralo Nemčiji zagotoviti neovirano zvezo z vzhodno Prusijo. Poljski pa neovirana zveza z morjem. Določile bi se ceste in železniške proge, ki bi omogočile svobodno tranzitni promet. Za te proge in ceste se bodo pobirale dajatve samo v višini, ki je potrebna za vzdrževanje teh prometnih žil odnosno za izvrševanje transportov.
6. O priliki glasovanja bo odločila o dodelitvi te pokrajine večina oddanih glasov.
7. Da bi se po izvršenem glasovanju brez ozira na to, kakšen bi bil izid, zagotovil neoviran promet med Nemčijo in njenima pokrajinama Gdanskom in vzhodno Prusijo, kakor tudi neovirana zveza Poljske z morjem, bi se določilo za primer, da pokrajina po plebiscitu pripade Poljski, izvzeti nemški prometni pas, nekako v smeri od Bittowa do Gdanska, odnosno proti Tezewu za zgraditev državne avtomobilske ceste in železniške proge s štirimi tirji. Zgrajena bi bila tako, da te nove zveze ne bi motile poljskih prometnih zvez, torej tako, da bi šli avtomobilska cesta in železniška proga preko teh prometnih zvez po mostovih ali bi tekli pod njima skozi podvoze. Točno se bo določila širina tega pasu, ki se bo smatral za nemško ozemlje. Če bi pa plebiscit izpadel v korist Nemčije, dobi zaradi svobodnega in neoviranega prometa s svojim pristaniščem Gdinja Poljska iste pravice za zgraditev izvzete cestne odnosno železniške zveze, kakršne bi se v obratnem primeru priznale Nemčiji.
8. Za primer, da se koridor vrne Nemčiji, izjavlja vlada rajha, da je pripravljena lotiti se skupaj s Poljsko izmenjave prebivalstva, toda v obsegu, ki bi bil v razmerju s pokrajino koridorja.
9. Za primer, da Poljska zahteva posebne ugodnosti v gdanskem pristanišču, bi se te ugodnosti pogodbeno določile na paritetni osnovi s tem, da bi Nemčija dobila iste pravice v pristanišču Gdinja.
10. Da bi se v tej pokrajini odstranil vsak občutek, da je ena ali druga stran izpostavljena kakšni grožnji, bi dobila Gdansk in Gdinja značaj izključno trgovskih mest, to je mest brez kakršnihkoli vojaških naprav ali utrd.
11. Polotok Hela, ki bi morda po izidu plebiscita pripadel Poljski, bi se moral v vsakem primeru prav tako demilitarizirati.
12. Ker ima vlada rajha razloge za najtežje pritožbe zaradi ravnanja z Nemci na Poljskem in ker poljska vlada po svoji strani meni, da mora objavljati pritožbe proti Nemčiji, izjavljata obe stranki, da se strinjata s tem, da se vse te pritožbe predložijo pred odbor, ki bi bil po svoji sestavi mednarodnega značaja in bi imel nalogo, da razpravlja o vseh pritožbah, o škodi gospodarskega ali fizičnega značaja, ki je bila povzročena eni ali drugi strani, kakor tudi vse teroristične prestopke drugih vrst. Nemčija in Poljska se obvezata, da bosta povrnila vso gospodarsko in drugo škodo, za katero bi se dognalo, da je bila storjena od te ali druge strani o leta 1918 do danes. Prav tako se obvezata, da bosta preklicali vse zaplembe imetja kakor tudi vse druge postopke, ki motijo gospodarsko življenje, oziroma da v celoti povrneta škodo zainteresiranim.
13. Da bi se Nemci, ki bi po tem ostali na Poljskem, ter Poljaki, ki bi ostali v Nemčiji, osvobodili občutka, da so brezpravni v mednarodnem pogledu in da bi se jim zamajčila možnost pritožb zaradi prestopkov, ki bi žalili njihova narodna čustva, naj se Nemčija in Poljska izjavita, da z obveznimi sporazumi zagotovita pravice obojih manjšin. S temi sporazumi se bo zagotovil obema manjšinama nemoten svobodni razvoj, svoboda izpovedovanja in poudarjanja njihovih narodnostnih čustev. Zlasti naj se jim v ta namen in v potrebnem obsegu dopuste organizacije. Obe stranki se obvezata, da ne bosta sprejemali v vojsko državljancev, ki pripadajo imenovanim manjšinam.
14. Za primer, da bi prišlo do sporazuma na temelju teh predlogov, izjavljata Nemčija in Poljska, da sta pripravljene takoj ukazati in izvesti demobilizacijo svoje oborožene sile.
15. Nadaljnji ukrepi, ki so potrebni za uspešno izvedbo navedenih odredb, se bodo določili s sporazumom med Nemčijo in Poljsko.

Ozračje v Londonu

London, 31. avgusta. Anglija še nikdar ni bila v takem duševnem stanju, v kakršnem je sedaj in kako se sprijaznjuje z možnostjo vojne. Po ulicah, tovarnah, pisarnah in zasebnih hišah se povsod vidi duh, ki je čisto drugačen od razpoloženja v letu 1914. Nikjer ni videti znaka kake bučne radovednosti ali brezglavosti, temveč samo mirno upanje. Vse to se odraža tudi v pisanju listov. Kakor pravi neki današnji jutranjik, smatra angleški narod, da je storil vse, kar je potrebno za vsak primer. Z mirno odločnostjo naroda je združeno edinstvo, ki mu ni primera. Eden izmed zunanjih

znakov tega edinstva je sporazum med delodajalci in sindikati, ki predstavljajo 350.000 mehanikov. Po tem sporazumu bodo delavci lahko delali kot strokovni delavci in tako pomagali povečati proizvodnjo orožja, letal in ladij. Glede tega vprašanja je bil več let spor med delodajalci in delavci. Vprašanje se je sedaj rešilo na mah, ker so vsi upoštevali narodne koristi. Sam London kaže od začetka krize razne prizore vojne in miru obenem. Mirno življenje gre po svojem tiru vzporedno z zunanjimi vojnimi pojavi, kakor je shranjevanje neprimičnih, defiliranje teritorialnih čet v uniformah, kopanje jarkov itd. Narodnega duha najbolj prikazuje današnji uvodnik »Timesa«, ki pravi: »Po dolgem odlašanju so priprave Velike Britanije sedaj pripeljale do tega, da so letalske, pomorske in kopne sile tako razvite, da na prvi udarec lahko odbijejo katerikoli napad, na prvi pride od katerikoli strani. Pri svojem odporu so te sile tudi zelo vzdržljive.«

Današnji nakladi »Slovenca« so priložene položnice. — Vljudno prosimo vse naročnike, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti!

Soglasen sklep francoske vlade:

Izpolnili bomo vse obveze do Poljske

Pariz, 31. avgusta. TG. Nocoj ob 18 je bila seja francoske vlade na Elizeju pod predsedstvom Lebruna. Seja se je zaključila malo pred 20 in je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

Francoska vlada je sklenila soglasno izpolniti vse obveze, ki jih je Francija prevzela do Poljske.

Italija bo spoštovala nevtralnost Svce

Bern, 31. avgusta. AA. (Havas.) Italijanski poslanik Tamare je obiskal danes popoldne predsednika zveznega sveta Motta in mu izjavil, da bo Italija za primer vojne strogo spoštovala nevtralnost in nedotakljivost Svce. Motta pa je odgovoril, da bo švicarska konfederacija vodila politiko stroge nevtralnosti. Italijanski poslanik je istočasno izjavil, da bodo italijanska pristanišča in italijanske ceste v primeru vojne ostale odprte za švicarsko trgovino.

Novi predsednik japonske vlade o paktu proti kominterni

Tokio, 31. avgusta. AA. (Havas.) Glede osli in pakta proti Kominterni ter glede politike nove vlade v tem pogledu je novi predsednik vlade general Abe izjavil med drugim sledeče:

»Nastaja potreba, da se na novo prouči, da bi se odločilo ali je pakt proti Kominterni treba ohraniti ali pa ga popolnoma ukiniti ali da se morda najde boljša oblika, ki bi zamenjala prejšnjo. Lahko pa se dogodi, da bo pakt proti Kominterni, četudi ostane še naprej, slabši kakor je bil prej.«

Ko je poudaril, da se je sovjetska nezanesljivost sedaj očitno pokazala in ogroža pravice ter interese Japonske, je general Abe dejal, da zahteva položaj hitro likvidacije, vendar pa se da vsa stvar popraviti edino le z opreznostjo. Končno je poudaril potrebo, da se izdajo primerni ukrepi, s katerimi bi se oslabil režim maršala Čangkajška.

Preseljevanje naroda

London, 31. avgusta. AA. (Reuter.) Po sporazumu ministrstva za ljudsko zdravje obsega prva etapa načrta za izpraznitev velikih mest okrog tri milijone oseb, od česar odpade milijon in pol na šolske otroke. Za mesto London določa ta načrt izselitev 1.3 milijona oseb, od česar je 650.000 šolskih otrok.

Londonske borze zaprte

London, 31. avg. AA. Reuter. Člani londonske borze so dobili obvestilo, da bo dan prihodnje otvoritve rednih borznih setankov sporočen po radiu.

Nenapadalna pogodba med Nemčijo in sovjetsko Rusijo z obeh strani potrjena

Moskva, 31. avg. TG. Nocoj je bil ratificiran nemško-sovjetski nenapadalni pakt. Istočasno pa je bil isti pakt ratificiran v Berlinu. Molotov je v svojem govoru ostro kritiziral stališče Francije in Anglije pri pogajanjih za vojaški pakt s Sovjetsko Rusijo. Dejal je, da ta pakt ni imel namena, da bi pospeševal mirovno prizadevanja, pač pa je nasprotno smatrala Rusija, da je bil namen za-hodnih velesil, da bi z njim utrdile svoj vojaški

prestizj in s tem neposredno delale za vojno. Ker pa je Sovjetska Rusija uvidela, da od tega nima nobene koristi, je pogajanja prekinila ter raje sklenila nenapadalni pakt z Nemčijo, ker je uverjena, da bo s tem paktom svetovni mir rešen. Pri tej seji je bil navzoč nemški veleposlanik, manjkala pa sta francoski in angleški, ki jih tudi v ložah za diplomate ni bilo videti.

Nj. Vel. kralj in Nj. Vel. kraljica sta zapustila Bled

Bled, 31. avg. Danes zvečer ob pol 8 sta se odpeljala z Bleda Nj. Vel. kralj Peter II. in Nj. Vel. kraljica Marija. Ker se je bila ta novica raznesla že v popoldanskih urah, se je proti večeru zbralo dosti Blečanov, kakor tudi tujcev, da pozdravijo Nj. Vel. kralja Petra II., ki je svoje počitnice na Bledu tako prijetno preživel. Malo pred pol 8 so se pripeljali na postajo Lesce-Bled ban draveke banovine dr. Marko Natlačen s soprogom, okrajni načelnik iz Radovljice dr. Vrečar in poveljnik orožništva polkovnik Barle. Točno ob pol 8 sta se pripeljala Nj. Vel. kralj Peter II. in Nj. Vel. kraljica Marija v spremstvu njenega adjutanta, polkovnika Branka Pogačnika ter običajnega spremstva Nj. Vel. kralja Petra II. z avtomobilom na postajo Lesce. Ban dr. Natlačen se je prijazno pozdravil z Nj. Vel. kraljem Petrom II. in Nj. Vel. kraljico in se poslovil od njiju. Od Nj. Vel. so se poslovili tudi ostali visoki gostje, ki so ju pričakovali na postaji. Kralj in kraljica sta takoj

po prihodu vstopila v svoj vagon. Ban dr. Marko Natlačen in predstavniki oblasti so ostali na postaji vse do odhoda vlaka, na kar so se vrnili na Bled.

Ljubljana, 31. avgusta.

Nocoj ob 20.34 sta prispela z dvornim vlakom v Ljubljano Nj. Vel. kralj Peter II. in Nj. Vel. kraljica Marija. Po krajšem postanku na ljubljanski postaji sta visoka gosta odpotovala ob 20.40 iz Ljubljane.

Nocoj ob 19.50 je prispel v Ljubljano, vračajoč se z Bleda, kraljevski namestnik dr. Perović. Ob 20.15 je kraljevski namestnik dr. Perović nadaljeval svojo pot v Belgrad.

Novi guverner Nj. Vel. kralja

Belgrad, 31. avgusta. AA. Z odlokom k. r. namestništva je od 1. septembra 1939 postavljen za novega guvernerja Nj. Vel. kralja armadni general Petar Kosić, poveljnik Belgrada.

JRZ in demokratizacija

Glavno glasilo JRZ »Samouprava« prinaša 31. avgusta važen članek, ki se peča z vprašanjem demokratizacije države. Izjavja sledeče misli:

Zadnji časi vlade dr. Milana Stojadinovića so bili označeni po težnji predsednika vlade, da uvede diktaturo. Bila je nevarnost, da nastane zaradi tega težak položaj v državi, ki je stala pred zelo težkimi vprašanji. Na srečo pa so se pojavili ljudje, ki so strmo glasilili dr. Stojadinovića in tako preprečili veliko nesrečo. Na vlado je prišel Dragiša Cvetković in tedaj je zavel v naši državi nov duh.

Cvetković je napravil sporazum, ki ne okrepja samo države nasproti inozemstvu in s katerim se ni samo likvidiralo hroščje vprašanje, ampak se je obenem zajamčila demokratizacija države v duhu srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda.

Jugoslavija se ne bo spustila v nobeno pustolovščino

»Zagrebački list« od 29. t. m. je objavil sledeče: »O stališču Jugoslavije v sedanjem mednarodnem položaju je še veliko pisal svetovni tisk, naglašujoč, da je trdna in odločna želja te države, da ostane nevtralna. To željo so že opetovano naglašali naši odgovorni državni činitelji. Danes, ko je na čelu države vlada sporazuma, ki ima naloge, da omogoči procvit in nov polet mladi in obnovljene Hrvatske, je ta želja po nevtralnosti v morebitnem vojnem spopadu še večja in še odločnejša tako med hrvatskim narodom kakor tudi v srbskem in slovenskem narodu.

Dr. Vladko Maček noče vojne, prav tako ne, kakor je nočeta narod hrvatski in srbski. Dr. Maček je v tem pogledu že rekel svojo besedo. Moremo torej mirno čakati razvoja evropskega položaja z zavestjo, da je krmilo države v rokah ljudi, ki so odločni pri stališču miru in ki se ne boje spuščati v nobeno pustolovščino.

Mi bomo storili čisto vse da ostanemo nevtralni, vendar pa živimo v nadi da Bog razsvetli razum odgovornih evropskih državnikov in da bo mir v Evropi rešen.

Zastopnik vlade na naši razstavi

Belgrad, 31. avgusta. m. Otvoritev kmetijske razstave v Ljubljani se bo udeležil kmetijski minister dr. Branko Čubrilović. Minister dr. Čubrilović bo odpotoval v Ljubljano jutri zvečer s drugim brzovlakom.

Predsednik vlade laže zbolel

Belgrad, 31. avgusta. AA. Predsednik ministrskega sveta Dragiša Cvetković je laže zbolel in po nasvetu zdravnikov ne zapušča postelje. Podpredsednik vlade dr. Vladko Maček je danes dopoldne obiskal vladnega predsednika.

Kdaj bodo volili sabor?

»Obzore« poroča, da se bodo volitve za hrvatski sabor vršile čez mesec dni ali najkasneje čez dva meseca, tako da bo sabor sestavljen še pred božičem. To seveda velja, če se bodo mednarodni dogodki razvijali v pravo mero, kar nihče ne ve, kako se bodo razvijale razmere v slučaju kakšnega mednarodnega konflikta.

Vsi občinski sveti na Hrvatskem razpušeni

Zagreb, 31. avgusta. b. S sklepom bana Banovine Hrvatske so razpušeni vsi občinski sveti v Hrvatski razen zagrebskega, ker je bil zagrebski župan imenovan s kraljevim odlokom. Za komisarje so določeni najstarejši uradniki s pravno jakulteto.

Sporazum in slovenska JNS

Splošno se je opazilo v jugoslovanski javnosti, da je glasilo slovenskega dela JNS, oziroma enega glavnih nosilcev bivšega protihrvatskega diktatorskega režima dr. Kramerja, sprejelo uzakonitev sporazuma s Hrvati in z njo vezane odredbe s popolnim molkom, katerega še danes ni pretrgalo, ampak se samo zaletava v slovenske »klerikalce«, ker so sprejeli sporazum z brezpolnim pristankom, kakor to odgovarja našemu narodnemu in državnemu protinacionalističnemu programu. »Jutro« je prineslo uvodnik o sporazumu dan pred njegovo zakonitvijo, ko še ni vedelo za njegovo vsebino in smernice, ko pa je bila vsebina objavljena, je bilo zgornostnosti dr. Kramarjevega glasila na mah konec. To je tudi popolnoma razumljivo, saj je »Jutro« v svojem članku, ko je izvedelo za podpis sporazuma, ni mu pa še bila znana njegova vsebina, proslavljalo narodno edinstvo, kakor ga JNS razume, namreč unitarizem, zaradi katerega je, ko je sprejela ustavo diktature, Hrvate in Slovence tepla z bičem in dr. Korošca ter dr. Mačka, pa vse avtorje in zagovornike današnjega sporazuma konfinirala in zaprla v ječe. Vidi se torej, da je bila naša JNS globoko razočarana, kakor hitro je izšla uredba o hrvatski banovini, ki je popolno nasprotstvo tistega unitarizma, o katerem je »Jutro« nešteto-krat pisalo, da o njem ni sploh nobene diskusije in da je nikoli ne sme biti. V omenjenem »Jutrovem« članku »Jutro« niti ob vesti, da je sporazum podpisan, ni napravila svojega unitaristično-centralističnega programa v predalo, ampak še vedno noče priznati ne hrvatskega, ne slovenskega naroda kot naroda v polnem pomenu besede, ampak govori samo, da mora sporazum biti kompromis med idejo narodnega edinstva in zgodovinskih tradicijami, katere imajo Hrvati. Kaj čuda, če je zdaj, ko je objavljen sporazum, ki sloni na priznanju hrvatskega naroda kot pravega naroda z vsemi in neokrnjenimi pravicami narodne vrhovnosti, izgubilo dar govora in boče svoje negativno stališče prikriti z malenkostno strankarsko polemiko, ki ne more spraviti s sveta dejstva, da se je za sporazum borila naša stranka pod vodstvom dr. Korošca od prvega dne ustanovitve naše države in da je do predzadnje mi-

nute bila najhujši, neizprosni in nespravljivi ter brezobzirni načelni nasprotnik sporazuma, kakor se je sklenil na Bledu dne 26. avgusta, slovenska JNS pod vodstvom g. dr. Kramerja.

Zahteve g. dr. Šimraka

V času, ko smo vsi resni in resno sprejemamo notranje in zunanje dogodke, je nekdo poskrbel za zabavo in to je g. dr. Šimrak, urednik »Hrvatske straže« v Zagrebu. G. dr. Šimrak, čigar politični vpliv je tako neznan, da se je sporazum med Hrvati in Srbi napravil čisto brez njega, bi to sedaj rad nadoknadil z dolgo in debelo tiskano razpravo v »Hrvatski straži« od 31. t. m., v kateri na podlagi cele vrste dokumentov dokazuje, da je Bela Krajina hrvatska dežela. Kljub temu pravi, da je vprašanje Bele Krajine v narodnem in cerkvenem pogledu žalibog že davno rešeno v nasprotnem smislu, kakor dokazuje njegovi dokumenti, in da se v to vprašanje ne sme več dregati. Ker nam je tako g. dr. Šimrak Belo Krajino milostno prepustil in je ob ureditvi cele države ne bo zahteval nazaj, ne bomo razmotrivali vprašanja njegovih zgodovinskih dokumentov in kako jih on tolmači, čeprav bi bilo to spričo znane lahkote, s katero gosp. dr. Šimrak sploh obdelava zgodovinske dokumente, kaj zapeljivo in mikavno. Pač pa smo se nekoliko ustrašili, ker zahteva nazaj žumberško občino Radatoviči in Štrigovsko občino v Medjimurju, pa tudi upravo železnice iz Bujbarcevo do Karlova. G. dr. Šimrak je torej vseeno našel priliko, da stori kaj koristnega ob izvajanju sporazuma, vendar pa moramo opozoriti tako njega, kakor »Hrvatski dnevniki«, da sta popolnoma pozabila na tri čisto slovenske občine (Trata, Draga in pa Osilnica ok Kolpi), ki jih je diktatura odtrgala od Slovenije in čakamo, da se nam vrnejo. Radatoviči pa naj na vsak način ostanejo pri nas, ker so bili hrvatski listi nedavno priobčili vest, da gorjanski krkokatoliki ne priznavajo več gosp. Šimraka za svojega roditelja in so mu celo vzeli častno meščanstvo ter zato gotovo ne bodo hoteli sedaj priti pod gospoda dr. Šimraka. Pa tudi teoretične razprave o raznih dokumentih, mislimo, da niso na mestu, zakaj če bi se spuščali mi v ta predmet, bi na primer našli, da je ves Gorski Kotar do Delnice etnološko popolnoma slovenski in da tam slovensko še danes govorijo starejši ljudje, dočim so mlajše rodove Hrvati tekom časa pohrvatili. G. dr. Šimrak, danes res ni več čas za tako znanstveno igračkanje. Sicer pa upamo, da bomo vsa ta vprašanja s Hrvati, če bo treba lahko mirno in prijateljsko uredili — če le pretemperamentnega gosp. Jankota Šimraka ne bo zraven...

Osebnosti

Belgrad, 31. avgusta. m. Prestavljeni so s poštnega ravnanstva v Ljubljani Anton Švajger na pošto Ljubljana II, Alojzij Urbančič v 10. t. t. t. sekcijo v Mariboru; Dušan Vajda, v 3. t. t. t. sekcijo v Ljubljani, v 3. t. t. t. sekcijo v Ljubljani Izidor Hrovat, do zdaj v službi v mestni t. t. t. sekciji v Ljubljani.

Tokio, 30. avgusta. AA. Havas: V japonskih vojaških krogih se je zvedelo, da je 15.000 »sovjetsko-mongolskih« vojakov, ki so 20. avgusta zapeljali na mandžursko ozemlje, zdaj začelo velik boj, ki divja okoli hribov Noro in Balsagar. Ta dva hriba stoji na desni obali reke Halka. Sovjetski oddelki, ki se udeležujejo te boje, so sami eliti oddelki. Med njimi so tudi tri divizije motorizirane pehote rdeče vojske, ki podpirajo tri divizije mongolske konjenice. Pod zaščito kakih sto topov so čete na dveh krajih ob rani zori postavile mostove čez reko Halko in napredovale 14 km po mandžurskem ozemlju. Za velikim številom tankov, blindiranih avtomobilov in metalecev ognja so prodirale čete, ki so poskušale obkoliti japonske po-

Prva seja nove vlade pod predsedstvom dr. Mačka

Belgrad, 31. avgusta. m. Z jutranjim brzovlakom se je vrnil v Belgrad podpredsednik dr. V. Maček. Z njim je dopotoval tudi minister za trgovino in industrijo dr. Ivo Andres. Na postaji so ju pozdravili minister za pošto, brzojav in telefon dr. Torbar, minister brez listnice dr. Smoljan ter upravnik mesta Belgrada Dragoslav Lazić. Vsi ministri so se s postaje odpeljali v hotel »Astorija«, kjer bodo odslej stanovali hrvatski ministri.

Podpredsednik dr. Maček je tekom dopoldneva obiskal na stanovanju predsednika vlade Dragiša Cvetkovića in se je z njim delj časa razgovarjal. Pri tej priliki je predsednik vlade Dragiša Cvetković, ki je lažno obolel, naprosil podpredsednika dr. Mačka, da naj se za danes napovedana seja ministrskega sveta vrši in da naj jo vodi namesto njega dr. Maček. Od stanovanja predsednika vlade Cvetkovića se je dr. Maček vrnil v svoj kabinet v finančnem ministrstvu, kjer je najprej sprejel finančnega ministra dr. Šuteja, potem pa deputacije s Plave, ki jo je vodil Života Milojković, pristal levega krila združene opozicije in Rajkovića, poslanca iz Petrovca. Vsi so pozdravljali sklenjeni sporazum. Dr. Maček je potem sprejel ameriškega poslanika, ki mu je čestital na sklenjenem sporazumu. Dr. Mačka sta še obiskala pravosodni minister dr. Marković in notranji minister Stanoje Mihaldžić.

Belgrad, 31. avgusta. m. Nocoj od 7—10 je bila seja ministrskega sveta. Seji je zaradi obolelosti predsednika vlade Dragiša Cvetkovića predsedoval podpredsednik vlade dr. Vladko Maček. Na sejo je prvi prišel minister za vojsko in mornarico general Milan Nedić, ki je najprej odšel v kabinet finančnega ministra dr. Šuteja, potem pa je skupaj z njim odšel v sejno dvorano. Za vojnimi ministrom so po vrsti prihajali: minister za pošto, brzojav in telefon dr. Torbar, minister za socialno skrbstvo in ljudsko zdravje dr. Budisavljević, notranji minister Mihaldžić, gradbeni minister dr. Krek, minister za gozdove in rudnike dr. Kulenović, minister za svetlo Maksimović, minister za promet inž. Bešlić, minister za ljudsko telesno vzgojo Tomić, dalje minister za trgovino in industrijo dr. Andres, minister za kmetijstvo dr. Čubrilović in pravosodni minister dr. Marković. Vsi ministri so se dalj časa pred sejno dvorano zadržali s časnikarji v nevezanem razgovoru.

Kakor smo izvedeli, je ministrski svet na seji razpravljal o vprašanjih prenosa oblasti v smislu nedavno doseženega sporazuma in o pripravljajoči se amnestiji. Minister brez področja g. dr. Konstantinović pa je nato časnikarjem prebral naslednje uradno poročilo o tej prvi seji nove vlade:

Na Slovaškem je 700.000 nemških vojakov

Bratislava, 31. avgusta. b. Davi so korakale nemške čete skozi Slovaško v vzhodni smeri v zelo dolgih kolonah. Cenijo, da je blizu poljske meje že zbranih okrog 700.000 nemških vojakov.

General Weygand gre v Sirijo

Kairo, 31. avgusta. AA. (Reuter.) Semkaj je prispel general Weygand.

Italija bo Nemčijo gospodarsko podpirala

Bern, 31. avgusta. TG. List »Basler Nachrichten« objavlja vest svojega dopisnika iz Nemčije, ki pravi, da se je pogovarjal z vodilnimi nemškimi osebnostmi, ki so mu izjavile, da bo Italija v primeru vojne s Poljsko Nemčiji nudila »gospodarsko pomoč — aiuto economico«. Isto vest je po listu posnel tudi »Osservatore Romano«.

Železniška zveza med Nemčijo in Italijo prekinjena

Rim, 31. avgusta. b. Železniška zveza med Italijo, Nemčijo in Avstrijo je prekinjena.

Anglija kupuje zlato v Kanadi

London, 31. avgusta. AA. (Stefani.) Izvedelo se je, da je kanadski trgovinski minister potrdil vest o angleških nakupih zlata v Kanadi.

Kanada bo na strani Anglije

Ottawa, 31. avgusta. AA. Havas: Ker je javnost zahtevala izjavo vlade, ki bi formalno ugotovila, da bo Kanada stopila v primeru vojne na stran Velike Britanije, je predsednik vlade King izjavil:

Mislim, da je stališče Kanade znano in da so izjave v tem pogledu danes odveč. Vsa država dobro razume to stališče. Mi smo v neprestanem stiku z Londonom.

Anglija kupuje meso v Argentini

Buenos Aires, 31. avgusta. AA. (Stefani.) Včeraj so imeli podpisati pogodbo o nakupu 10.000 ton južnoameriškega mesa za Veliko Britanijo. Zadnjih deset dni je Argentina prodala 500.000 ton pšenice.

Smrtna obsodba v Palestini

Jeruzalem, 31. avgusta. AA. (DNB.) Angleško vojaško sodišče v Jeruzalemu je izreko smrtno obsodbo nad nekim Arabcem, ki je doma iz Sirije in ki je bil aretiran in obsojen zaradi nedovoljene nošnje orožja. Dalje se je zvedelo, da je bilo v

»Danes od 7—10 zvečer je bila seja ministrskega sveta. Ker je predsednik ministrskega sveta Dragiša Cvetković laže obolel in še nekaj dni ne bo mogel zapustiti sobe, je seji predsedoval podpredsednik vlade dr. Maček. Na seji so člani vlade razpravljali o tekočih vprašanjih, med drugim tudi o ukrepih, ki jih bo treba ukreniti za izvedbo narodnega sporazuma.«

Politične skupine se zbirajo

Belgrad, 31. avgusta. m. Preteklo soboto so se sestali volivni pristaši tukajšnje demokratske leve. Na sestanku je o političnem položaju poročal dr. Smiljanić. Demokratski disidenti so sprejeli naslednji sklep:

»Demokratska levica, dosledna načelom svoje borbe, smatra, da se je s sporazumom med Hrvati in Srbi izpolnila ena izmed glavnih njihovih zahtev. Zato demokratska levica ta sporazum sprejema in bo storila vse, da pripomore k njegovi izvedbi, kakor se je doslej vedno trudila in doprinesla žrtve, da je do njega prišlo.«

Belgrad, 31. avgusta. m. Vodstvo bivše demokratske stranke je za prihodnjo nedeljo sklicalo v Kragujevac na sestanek vse poslance in kandidate, ki so pri zadnjih volitvah nastopili na listi dr. Mačka. Na sestanku bodo razpravljali o položaju, ki je nastal s sporazumom.

Staroradikali o sporazumu

Belgrad, 31. avgusta. m. Staroradikali so tudi danes ves dan, dopoldne in popoldne, na stanovanju Miše Trifunovića nadaljevali svoj posvet. Najbolj so razpravljali o položaju, ki je nastal v državi po doseženem sporazumu. Verjetno bo v teku jutrišnjega dne Miša Trifunović odpotoval v Niško banjo k Aci Stanojeviću, da mu poroča o poteku in vsebini teh posvetov. Po vsej priliki mu bo predložil tudi osnutek izjave, s katero bodo staroradikali javnosti sporočili svoje stališče do sporazuma.

Belgrad, 31. avg. m. Staroradikali so pozno ponoči po dvodnevem zasedanju izdali za javnost sklepe svojih posvetovanj, v katerih poudarjajo, da so staroradikali za tak sporazum, za katerega bi se izrekla večina Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor je bilo dogovorjeno v Farkašiću. Sedanja sporazuma pa je bil — kakor pravi to obvestilo — sklenjen brez njih, staroradikalov. Toda zunanje-politični položaj jim narekuje vzdržnost. Kar pa se tiče člana glavnega odbora dr. Iaze Markovića, pa pravijo staroradikali, da v vladi ne predstavlja njihove skupine, temveč je vstopil v vlado brez predhodnega odobrenja s strani glavnega odbora.

arabski vasi Kari v hališkem zalivu aretiranih več vetašev. Na česti med Jeruzalemom in Haifo je eksplodirala bomba, ki pa ni zahtevala nobene žrtve.

Zasebni železniški promet na Nizozemskem ustavljen

Haag, 31. avgusta. AA. (Reuter.) V petek in soboto bo po vsej Holandiji ustavljen zasebni železniški promet. Vsi vlaki bodo prevažali samo čete in vojni material.

Sovjetska vlada ukinja protinemške filme

Newyork, 31. avgusta. AA. (Stefani.) Sovjetska vlada je odredila, da se odstavi s programa film »Profesor Mamlock«, ki so ga predvajali v ruskem paviljonu na mednarodni razstavi v Newyorku. Film ima tendenco proti narodnemu socializmu.

Konferenca skandinavskih držav

Oslo, 31. avgusta. b. Zunanji ministri Norveške, Švedske, Danske in Finske so se sestali danes, da proučijo stališče skandinavskih držav do evropskega položaja.

Turčija ni mobilizirala

Carigrad, 31. avgusta. AA. (Havas.) Odločno zanikajo glasove o skorajšnji splošni mobilizaciji turške vojske.

Odloženo romanje v Rim

Vatikan, 31. avgusta. AA. (Havas.) Izve se je, da je bilo zaradi sedanjega mednarodnega položaja odloženo na nedoločen čas romanje delavske kršćanske mladine. Pri tem romanju naj bi se zbralo v Rimu več tisoč članov katoliške akcije, ki dela med delavsko mladino.

Turški narodni praznik

Ankara, 31. avgusta. AA. Anatolska agencija poroča: Včeraj je Turčija slavila 17 letnico sklenitve lausanskega mira, ki je postavil temelj novi turški republiki. V Ankari, Carigradu in vseh drugih garnizijskih mestih so se vršile vojaške parade. Prebivalstvo je vojaštvu navdušeno pozdravljalo.

Vohuni vsepovsod

Varšava, 31. avgusta. AA. (Havas.) Poljska policija je odkrila vohunsko gnezdo v Novem Socku blizu Krakova. Pri preiskavi je aretirala okoli 15 ljudi.

Newyork, 31. avgusta. AA. (Stefani.) Federalna oblastva so dobila nalog, da poostre nadzorstvo nad vsemi tujimi propagandnimi uradi v USA.

Rešen smrti

Maribor, 31. v. g. Današnje vroče popoldne je izabvalo v Dravo zopet številne kopalce. Med njimi sta se hotela ohladiti tudi dva vojaka, ki sta šla za Birtičovo gostilno. Eden izmed njiju se je popolnoma slekel ter stopil v vodo. Drava pa je na tem mestu deroča in globoka in je vojaku takoj zmanjkalo tal pod nogami. Začel je klicati na pomoč. Ker pa kopalci dan za dnem kričijo, ni nanj nihče obračal pozornosti, čeprav se je boril s smrtjo. Povsem slučajno je pri svojem obhodu tedaj prišel na breg policijski nadzornik Josip Kovačič, ki je tekel po toku Drave in skočil v prvi žoln nekega fanti, ki je ribaril. V zadnjem trenutku se mu je posrečilo, da potapljalcega ee 25 letnega vojaka Mirodraga Čiliča iz Velike Drinave, ki je vaje plavalci je v mirni moravski vodi, rešiti.

Boji med Japonci in Rusi

Tokio, 30. avgusta. AA. Havas: V japonskih vojaških krogih se je zvedelo, da je 15.000 »sovjetsko-mongolskih« vojakov, ki so 20. avgusta zapeljali na mandžursko ozemlje, zdaj začelo velik boj, ki divja okoli hribov Noro in Balsagar. Ta dva hriba stoji na desni obali reke Halka. Sovjetski oddelki, ki se udeležujejo te boje, so sami eliti oddelki. Med njimi so tudi tri divizije motorizirane pehote rdeče vojske, ki podpirajo tri divizije mongolske konjenice. Pod zaščito kakih sto topov so čete na dveh krajih ob rani zori postavile mostove čez reko Halko in napredovale 14 km po mandžurskem ozemlju. Za velikim številom tankov, blindiranih avtomobilov in metalecev ognja so prodirale čete, ki so poskušale obkoliti japonske po-

etojanke. S protimanevrom so japonske čete igrile nasprotnika in podaljšale bojno črto v smeri proti jugu in severu ter prizadevale nasprotniku težke izgube. Sovjetsko-mongolske čete so se umaknile na svoje druge postojanke, in bitka še dalje traja. Japonske čete so obdržale svoje postojanke na omenjenih dveh hribi. Medtem ko se nekateri japonski krogi prizadevajo, da bi prikazali to bitko kot krajevni incident, na drugi strani pripominjajo, da so sovjetske čete, ki so vse do 29. avgusta imele samo eno divizijo na desni obali reke Halka, organizirajo zdaj na tem odesku okrepitev svojih čel. Na desno obal omenjene reke skušajo spraviti cel armadni zbor.